

ACC. N:R M. 15002:1-36.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Gabrielle Jeansson, Lund*
Härad: *N. Nöbo* Berättare: *olika personer; se uppt. bla-*
Socken: *Örkelljunga* Berättarens yrke: *des baksida.*
Uppteckningsår: *1960* Född år ..... i .....

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Frivari och bröllop. s. 1-36.

*Uppteckning efter
fru Jeansson
egen frivari och
som bifogades.*

Skriv endast på denna sida.

Bröllops seder i Örkelljunga socken.

Kontakter. Var och hur blev ungdomar av skilda kön bekanta med varandra? Var det vanligt att man träffades på marknader? Danstillställningar? Var? Fanns det andra stora tillställningar då folk från hela socknen samlades? t.ex. midsommar?

Förekom marknader i Örkelljunga? Ljungaskog? Hur ofta? Vilken tid på året? Var det närmast så att man gifte sig med någon som bodde i närheten av ens eget hem och som man redan kände som barn? Läskamrater?

Ibland arbetade man borta som dräng eller piga på en annan gård; var det då vanligt att man gifte sig där?

Förekom det att föräldrarna bestämde giftermålet? Kunde det hända att en pojke och en flicka voro helt obekanta med varandra före frieriet?

Var det område, inom vilket man sökte sig hustru, begränsat till den egna byn eller hemsocknen? Vad var orsaken därtill?

Förekom äktenskapsförmedlare? Vad kallades de? Hur tillgick en sådan äktenskapsförmedling? Hur ersattes förmedlaren för sitt besvär?

Förekom hemgift? I vad form? Spelade den stor roll? Spelade över huvud de ekonomiska omständigheterna stor roll vid val av livsledsagare?

Frieri. Hur försiggick frieriet? Skänkte man gåvor vid frieri? (Pengar, ring, smycken, psalmbok eller klädespersedlar?)

Förlovning. Olika former av förlovning eller trolovning? Var det vanligt att man växlade ringar? Var man förlovad länge eller gifte man sig strax efter? Brukades ringar i vardagslag?

Lysning. När tog man ut lysning? I ny? Varför? Vilken tidpunkt på året? Gick man första lysningsdagen till någon grannkyrka? I så fall varför?

Brukade man ge gåvor? Hur lång tid före bröllopet brukade man ta ut lysning?

Förspel till bröllopet. Hade man särskilda gillan före bröllopet?

Bröllopet. Tidpunkt på året för bröllopet? Varför gifte man sig inte så mycket på hösten? Vilken veckodag?

Var skedde i regel vigseln: i hemmet, i kyrkan eller i prästgården?

Vilken av dessa platser ansågs finast? Vad för slags folk var det som vigdes hemma? Skedde vigseln i brudens eller i brudgummens hem? Förekom alltid kala efter vigseln? Vittnen?

Vilka vigdes i kyrkan? Var det beträffande kyrkvigsel skillnad mellan rika och fattiga? Förekom kyrkbröllop med "ståt"? Förekom vigsel i samband med gudstjänsten? När ägde annars kyrkvigseln rum? Förekom traktering i brudens hem eller annorstädes efter vigseln i kyrkan? Förekom s.k. kakelugnsgillan? Hade man efterkalas? Bjudning i det nya hemmet?

Vilka vigdes i prästgården? Var vigdes torpare, arbetare och tjänstefolk? Hade de någon bjudning vid detta tillfälle? Hände det att husbönder ordnade med vigsel för sitt tjänstefolk? Har det på senaste tid skett några förändringar, så att t.ex. hemmavigseln är mindre vanlig nu än förr?

När inträdde denna förändring?

Hur såg brudens dräkt ut? När började den vita bruddräkten bli mer vanlig? Bar bruden krona och slöja? Förekom vigselringar?

Berätta om någon bröllopsfest ni varit med om.

Har ni några fotografier eller tavlor från bröllop?

Gick de nygifta i kyrkan första söndagen efter vigseln?

Berättarens hustru är från Boalt, Örkelljunga socken, där de nu är bosatta. Sockengränsen gick genom Boalt.

Kontakter. Man träffades på broar och på logarna. I Vemmentorp fanns ett skyttehus med dansbana. Marknader var det i Markaryd. Torgdagar i Örkelljunga.

Man gifte sig inom byarna, men äv. utanför. Jag vet inte någonting om att man gifte sig där man arbetade.

För längesedan bestämde föräldrarna bröllopet. Då fanns det också bönemän. Jag tror inte de fick någon betalning utom det att de fick vara med på bröllopet förståss.

Hemgiften kunde bestå av kor och stutar, men det kunde också vara pengar. Pengar betydde mycket när man gifte sig.

Frieri. Vet inget om hur frieriet gick till. När jag var ung var det inga ceremonier. Men för länge sedan gav man nog gåvor.

Förlovning. Förlovad var man inte så länge. Somliga gifte sig strax efter. Ringen hade man inte i vardagslag då man slet på den.

Lysning. Det var viktigt att ta ut den på ny. Vet inte varför, men däremot när man sår och sätter måste det vara på ny för att det skall blomma.

Man gick inte till någon grannkyrka lysningsdagen.

Jag själv gick i kyrkan i Hishult och min hustru gick i Örkell-

junga kyrka. Det var det naturliga. Men det var 7 km till Hishults kyrka och 11 km till Örkelljunga kyrka så därför kunde det hända att man tog till Hishults kyrka härifrån.

Till lysningen brukade man ge gåvor och ha kalas. Nu för tiden ger man mest pengar i stället för gåvor.

Bröllopet. Man gifte sig mycket innan nyår. Det var därför att lysningen bara gällde det året. Lysningen stod i 3 mån.

Man kunde gifta sig vilken dag som helst i veckan, men det var vanligast på lördag och söndagar. Vigseln var efter mässan.

Vid stora bröllop var det kyrkvigsel. Vanligast var det att man gifte sig i prästgården. Aldrig i hemmet.

Man fick viga sockendagar i kyrkan. När man vigdes i prästgården bjöd somliga präster ibland på ett glas vin, somliga inte.

Festerna var mest i hemmet. Men på senare tid (1930-talet) började man ha fester på restaurang.

Jag har hört talas om kakelugns-gillan men inte i samband med bröllop, däremot vid barndop.

Man hyrde kakelugnen som inte var en kakelugn i vanlig mening utan en utläggare och de som var rika hyrde ut sådana.

Hemma hade vi hyrt en och när de skulle komma och hämta den eldade vi i den så den blev så het att de inte kunde komma när den.

Jag var med om ett bröllop för 51 år sedan. Gästerna samlades på bröllopgården och skjutsades därifrån till kyrkan.

På vägen från kyrkan kom släkt och bekanta (till brudparet), som bodde längs vägen, ut på vägen och bjöd på vin och kakor. Sista gången jag var med om det var 1909 mellan Hishults kyrka och Boalt. Sedan hade man efterkalas för slakten. Då hade bruden en annan klänning.

Bruden hade vanligtvis svart dräkt, men fint folk hade vita klänningar. Om det var stort bröllop hade bruden också vit klänning.

Min hustru har sin bröllopsklänning kvar. Den är svart med hög krage och åtsittande liv.

Kontakter. Ungdomarna blev bekanta vid fester hemma i byastugorna. Där var det danser och lekar. Många gånger träffades man vid vägskäl. I Åsljunga fanns en stor bok där hundratals ungdomar brukade samlas för att leka och dansa. Det var på lördagar och söndagar. Boken högs för ett par år sedan.

Man träffades även på marknader, särskilt den stora Mikaeli-marknaden i Örkelljunga. Då "tjänste de från" och var fria i 8 dagar mellan 24 okt. och 1 nov.

Man gifte sig också utanför socknen. För länge sedan bestämde föräldrarna vilka som skulle gifta sig och då skulle frieriet gå fint till med häst.

Äktenskapsförmedlare förekom inte.

Bönderna skulle ha tag i bonddöttrar. Ställen gick i arv i hundrade år. Bondtöserna vävde och sydde dukar och dynor som man hade i stället för täcken och där det fanns gäss använde man gåsdun.

Kontant hemgift förekom inte.

Frieri. Man köpte marknadsgåvor till töserna och den som fick mest var mycket uppskattad. Gåvor var allting som gick att ha på

sig eller att äta.

Förlovning. Endast de rikaste växlade ringar. Far köpte en mässingskrampa när han gifte sig. Förlovningen firades inte alls. Det kunde vara bra en längre tid mellan ett par, det var aldrig någon direkt förlovning bland de fattiga.

Lysning. Lysning togs alltid ut på ny. Om det blev glyttar blev de mörka i hyn om lyshingen var i ned. Det var ingen särskild tidpunkt på året. Jag tror man gick i kyrkan vid lysningen. Vet inget om grannsockenkyrka. Lysningen stod i 3 månader.

Bröllopet. Min far talade om bröllop i 8 dagar. Stora bröllop förekom ofta i samband med jularna. Man kunde gifta sig alla dagar men helst på fredagar då pastorsexp. var öppen. Ett par vittnen följde med. Det var vilka som helst som kunde gifta sig på pastorsexp. Man gifte sig också i hemmen men det var mest hos bönderna. Även hos torpare som hade det lite finare.

Fint folk kunde gifta sig i kyrkan, men det var inte ofta det förekom. Vigseln kunde vara både före och efter gudstjänsten. Att gifta sig i kyrkan var finast. Det var alltid kalas efter vigseln.

Berättaren flyttade till V.Ringarp, Örskelljunga socken, år 1905.
Maken är från Röke socken.

Kontakter. Man träffades på marknader, som var stora festligheter.

Det fanns karusell och tombola och pojkarna bjöd flickorna.

På det sättet blev de bekanta och gjorde sällskap hem.

Logdanser var mycket vanligt. Det fanns ju inga biografier.

Vid vägskäl brukade man också träffas. Det var då vid de mest trafikerade vägskälen, t.ex. Gärdslehålet i V.Ringarp.

Julagillan i hemmen var vanliga men det var mest för släktingar och grannar. Julagillan var ofta ungdomsgillan då en 20-30 ungdomar kunde samlas och dricka kaffe och spela och sjunga och läsa berättelser tillsammans.

Åbymarknaden var en stor tillställning med mycket marknadsbjäfs.

På kvällen parades ungdomarna och tågade i väg par om par.

Oktobermarknaden i Örskelljunga var också en stor fest.

Den kallades också för Mikaelimarknaden. Då fick alla ut sin lön och hade fritt från 24 okt. till 1 nov.

Jag minns att någon gammal sa: "Nock om där är två skabbeda ög på en fälad så nock träffas dom".

Det hände att de som tjänade tillsammans gifte sig, men det var inte så vanligt att en piga gifte sig med en bondson eller en

I Vittsjö var jag med och ropade ut bruden. De bjöd då på vin och brännvin.

Husbonden kunde ordna bröllop för tjänarna men det var sällan och bara för trotjänare.

Jag har inte hört talas om kakelugnsgillen.

Brudens dräkt var svart men kunde även vara kulört. Bruden hade myrtenkrona. På Lärkesholm gifte man sig vanligtvis inom släkten.

Där fanns 70 bönder eller torpare som de kallades och de var nästan alla släkt.

ACC. N:R M. 15002:29.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Mannen köpte alla ringarna. Bröllopfesten bestod av brakmiddag, dans och andra muntrationer. Det tycks inte ha förändrats under tidernas lopp.

Kontakter. I min ungdom träffades man i skytteparken i Örkelljunga bakom kyrkan. Men mest brukade vi hålla till i Slättsjö, Röke sn., som låg närmast till. Där hade vi "hopläggegillen" med dans, vetebröd och kaffe, ^{sk}ko^{sk}jak och brännvin. Det kostade 25 öre. De som bodde i västra Lärkesholm tog inte till Slättsjö utan till Örkelljunga för det var närmast. Man gick och cyklade. Den första cykeln såg jag 1890, men det var inte här i socknen. Julagillen och kaffegillen hade man bara inom byarna och det var bara för släkten. Mina Föräldrar berättade att i äldre tider förekom fester i flera dagar.

I Ljungaskog var en stor marknad. Där möttes slättbor och göingar för att byta spannmål och trävaror.

Torgdagar i Örkelljunga har det varit i all min tid.

På Mikaelimarknaden då var det liv i luckan.

Man brukade~~x~~ också träffas vid vägskäl, men det var högst 5-6 st. som träffades där.

En del gifte sig mycket i släkten, men man gifte sig också utanför.

gifta sig på ny för annars betydde det otur.

Att man tog ut lysning på ny har jag inte hört talas om.

Bröllopet. Vigseln skedde mest i kyrkan och då efter gudstjänsten.

Det var också ganska vanligt med vigsel i prästgården; Sissela berättade att prästen kallade in pigorna som vittnen vid enklare bröllop. På senare tid även vanligt med vigsel i hemmet.

Förr i tiden var det sällan man vigdes i hemmet för i regel hade man det så fattigt och man hade en stor respekt för prästen så man vågade inte invitera honom hem. Kyrkbröllop var finast.

Här i denna fattiga bygd förekom inte så mycket "stass" vid kyrkbröllop. "Stass" förekom bara på slättbygden.

Det var alltid kalas i hemmet. Dans kunde förekomma. Och man skrek fram bruden. De som skrek fram bruden skulle inbjudas. Hemma blev det bråk och lossat skott.

Husbönderna kunde ordna med vigsel för tjänstefolket om de tjänat länge hos dem och varit skötsamma och om de "behövde gifta sig".

Kakelugnsgillen har jag inte hört talas om.

Jag tror att bruden bar svart klänning. Min mor hade i alla fall svart. Vigselringar förekom som nu, men de skulle vara mycket breda.

Jag gifte mig med en som kom från Malmö och arbetade som hushållerska i Lärkesholm.

Det var sällan man gifte sig där man arbetade (med husbondefolket alltså).

Föräldrarna bestämde inte bröllopet. Det var ännu längre tillbaka tiden.

Förmedl. förekom inte heller i min tid. Men jag har hört talas om bönemän. Det var anhöriga som följde med friaren.

Det hände att man gifte sig för pengars skull. Jag känner till en som gifte sig med en rik flicka och som sedan körde ut henne på fälten för att hon skulle arbeta. Och så sa han: "Pengar gifta troll".

Frieri. Det var inget särskilt med det.

Förlovning. Man förlovade sig innan bröllopet. Ringen hade man alltid på sig.

Lysning. Det där med att man skulle ta ut lysning i ny tror jag är mycket gammalt och själv har jag inte brytt mig om det.

Stora lysningskalas förekom med mycket gåvor. Men då gav man inte presenter till bröllopet.

klappträ eller ett rullträ, en mangelanordning med hästornament. Växlade ringar gjorde man i närmaste stad eftersom det inte fanns guldsmeder på landsbygden.

Det var i regel vid påsk, pingst eller midsommar som man förlovade sig. De välbärgade hade förlovningskalas med hela traktens ungdomar inbjudna. Det var i regel inga långvariga förlovningar för allt var ordnat i förväg.

När mina föräldrar förlovade sig for de till Köpenhamn och roade sig.

Lysning. Man tog kanske ut lysning mest på hösten. Första lysningsdagen besökte brudens väninnor bruden och gav henne små presenter t.ex. silverskedar. Väninnorna bjöds på kaffe.

I kyrkan gick man för att "visa sig". Man gick inte till någon grannkyrka just vid lysning. Annars kunde det hända att man gick till någon grannkyrka i samband med ett besök hos släktingar i socknen intill.

Lysningen stod i tre månader. Det varierade hur långt innan man tog ut lysning.

Min mor och far gifte sig på ny för mor ansåg att man skulle

Om man gick i kyrkan gick man till sockenkyrkan.

Bröllopet. Man gifte sig inte någon särskild årstid.

Det kunde vara vilken dag som helst. Det berödde på prästen.

Många gifte sig i prästgården. Många smög sig dit på kvällen och gifte sig, det var för att de inte skulle bli utropade så att de skulle behöva bjuda på något.

Man gifte sig även i kyrkan, men bara på söndagar och då alltid efter gudstjänsten. Bättre lottade hade bröllopet hemma.

De hade då kalas som höll på 2-3 dagar efter vigseln.

Ståt förekom inte utom då det var förmöget folk som gifte sig.

Det var ingen bjudning i det nya hemmet.

Att husbönder har ordnat bröllop har jag då aldrig hört talas om. Tjänstefolk var inte väl avhållna här i trakten utan behandlades mest som slavar.

Det är fortfarande vanligt med vigslar i prästgården.

Brudräkten var svart. Jag vet inte när den vita slog igenom.

Jag tror att det var på 20-talet. Prästen tog kronan av bruden om det var "särskilt ställt" med henne. Men brudklänning fick hon ha ändå. Brudfolket och gästerna bjöds på vin och kakor på vägen från kyrkan till bröllopsgården. Sista gången jag såg det

1910.

människa.

Det var gummor som var äktenskapsförmedlare. Jag kände en som hette Sissela som mot en kappa korn talade väl för flickor, även för mina systrar, fast där behövdes det inte. Sissela "gjorde" ett par äktenskap. Hon var diskerska på Johanssons gästgivaregård och där arbetade också en annan flicka. Sissela fick två kronor av en torpare för att hon skulle föreställa honom för henne och de blev gifta så småningom.

Pengar var ovanligt. Man levde på det som gick att producera (gris, får, potatis, korn, råg). Men de som hade skog kunde få 4-6 riksdaler för ett lass ved, men det tog ett par dygn att köra det ner till Hälsingborg eller Ängelholm.

Hemgiften förekom i form av pengar. Min mor fick 1000 riksdaler, men jag känner till fall där 3000 riksdaler förekommit.

Arbetsförmågan var lika viktig som hemgiften. Utseendet spelade också stor roll. Flickorna styrde ut sig i krinoliner och sådant. Frieri och förlovning. Det var inga ceremonier. Fästefolket gick till marknader och köpte gåvor i form av klocka och psalmbok.

Fattigt folk, som inte hade råd att köpa något, tillverkade ett

Kontakter. Mina föräldrar hette Anders Jönsson och Pernilla Svensdotter. De arrenderade en bit jord med dåligt hus år 1868. För detta betalade de 18 karladagsverk och 36 fruntimmersdagsverk. Vi hade en del marknader: i Ljungaskog, Våxtorp, Klippan och Vittsjö. Det fanns ingen i Örkelljunga. Den kom först när Ljungaskogs marknad gick väck i slutet av 1800-talet.

De som hade bonnaställen anordnade danser. Det var mest för bondtöser och bondpågar. Men även tjänstefolket kunde få vara med. Julagillen var innan min tid och då varade de från dagen innan julafton till Knut. Men det var mest inom släkten.

Man gifte sig ofta inom socknen, helst i byasamhället och gärna inom släkten.

Föräldrarna bestämde inte giftermålet. Skandal om en tös "blev på tjocken". Och det hände sällan.

Det fanns inga äktenskapsförmedlare. Absolut inte.

Hemgift förekom om de kunde få lite, mest kläder. Men ibland kunde det vara 100daler som nu är 16 kronor och 67 öre.

Om hon var rik var det bra. Här fanns en del rikt folk, en 3 à 4 procentare. Svensson i Spång var en. Han hade fyra barn: två pågar och två töser. Vi brukade säga att de glyttarna hade 7 tunnor guld.

hindrade att man gifte sig utsocknes. Man fäste sig nog mest vid arbetsförmågan och inte så mycket vid pengar. Ofta gifte sig pigor med husbönder som de tjänat länge hos. Förutsättningen var att de var duktiga.

Föräldrarna försökte påverka och två generationer tillbaka var bonddöttrarna så hemtama och vana att lyda. Sedan blev det mer och mer valfritt för ungdomarna. Det var vanligt att bondsöner gifte sig med pigor men bara om pigan var duktig och arbetsam. Brötegillan förekom på senhösten i slutet av oktober.

Bönderna indelades i helbönder (som hade 1 mantal), halvbönder, fjärdingsbönder och åttingsbönder. Helbonden hade helskägg, halvbonden skepparkrans, fjärdingsbonden bl.a. polisonger och åttingsbonden fick ha ett speciellt litet skägg.

Helbönder umgicks med helbönder och halvbönder med halvbönder, etc. Sockengränsen spelade ingen som helst roll: halvbönder i Örkellj. socken umgicks med halvbönder i socknarna runtomkring. Och på så sätt kunde ungdomarna gifta sig utsocknes. Men hallänningarna var inte väl ansedda. Det hände nog aldrig att någon härifrån gifte sig med en hallänning. En hallänning ansågs inte för en hel

En tunna guld var 33000 kronor. Av de fyra barnen blev bara en gift och det var med en fattig tös.

Trähandlaren i Vannås, Lars Persson, var också en procentare.

Frieri. Det var inget märkvärdigt med frieriet: "Vill du ha mej så vill jag ha dej, annars skiter jag i vilket".

Man köpte lite bagateller på marknaderna och gav varandra.

Pågarha bjöd töserna på marknaden. Jag kunde få med mig så där en fyra töder på marknaden och bjöd dem på kaffe och släta bullar.

Det kostade 10 öre. Vinet var också billigt. Och brännvinet kostade 1.50 för en kanna som var 3 liter.

Förlovning. Förlovning förekom nästan aldrig. Det var först in på 1900-talet. En del kunde gå tillsammans i flera år utan att det blev något.

Man brukade ha ringar i vardagslag.

Lysning. Lysning pogs ut i ny. Det skulle bli ljusare framtid med det. Man gick alltid i kyrkan varje söndag. Särskilt sedan järnvägen byggdes 1893.

Vid lysningen gick man i kyrkan för att höra när "man ramlade ner från predikstolen". Det längsta man fick gå efter lysningen var

Kontakter. Ungdomarna blev bekanta med varandra under arbete med slåttern och särskilt under åtföljande slåttergille och när det var dans till felaspelare på logen. På väg till kyrkan kunde väl en del träffas. Vid julen var det mest fester i hemmen. Höstfesterna var nog de vanligaste, t.ex. kardegillena under mörka vinterkvällar då det kunde hända att män och kvinnor kunde karda ihop lite kärlek. Dessa gillen förekom i bondgårdarna. Även människorna i backstugorna var tacksamma att få vara med på dessa kardegillen, men det hände aldrig att backstugusittare gifte sig med bönder.

På marknader träffades också ungdomar och många gånger var det långt till marknaderna så folk som hade lång väg hem stannade över natt i bondgårdarna. Mitt hem låg ungefär halvvägs mellan Ljungaskogs och Våxtorps marknader. Löst folk, mest tattare, drog omkring och bytte hästar och de stannade på bondgårdarna över nätterna. De var inte väl sedda. Men de gifte sig aldrig med traktens folk. Som tack för logiet gjorde de små metallarbeten, t.ex. förtennade kärl.

Man gifte sig nog helst inom socknen, men det var ingenting som

3 månader. Men i flesta fall gick man 1 månad. Gick det över 3 månader fick det lysas om.

Förspel. Man hade inte några gillan före bröllopet.

Bröllopet. Man kunde gifta sig vilken veckodag som helst. Inte gärna söndag och absolut inte fredag för det betydde otur.

Vigsel i prästgården var vanligast. Kyrkbröllop endast för det borgerliga ståndet. I hemmet vigdes man inte. Rika människor hade stora bröllop som varte veckan ut. Vigsel förekom inte i samband med gudstjänsten.

Jag har hört talas om kakelugnsgillan men vet ingenting om det. Det var i alla fall inte i samband med bröllop.

Det fanns 8 à 9 krogar mellan Örkejlunga och Åsljunga där man kunde få kaffe för 4 öre och brännvin för 5 öre.

På slättbygden kunde husbönderna ordna med bröllop för trotjänare, men inte här.

Brudens dräkt var en svart klänning, en hätta klädd med sockerduk och en slöja som också användes vid nattvard. Bruden hade även myrtenkrona. Fattigt folk köpte vigselringar av falskt guld.

Kakelugnsgillan har jag aldrig hört talas om.

Brudens dräkt var svart. Först på senare tid har vden blivit vit.

Bruden hade krona av myrten. Vigsling var brukligt och som sagt ofta hade man bara en ring.

Man gifte sig oftast på våren och hösten för det var ^{de} som de blivande hemmansägarna tillträdde gårdarna.

Jag var på mina systrars bröllop som ägde rum i hemmet liksom mitt eget. Annars var det mest mina föräldrar som bjöds till bröllopet i trakten och inte hörde man så mycket talas om det.

Jag hade ett fotografi av min mor som brud i svart klänning med gula rosor, men det har jag blivit av med.

ACC. N:R M. 15002:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

På bröllopfesten var det spel och dans och ett förskräckligt festande.

Man hade vanligtvis byggt en gård och det var inte bra om gästerna inte blev liggande på gårdsplanen.

Efterkalas hade man när man flyttade upp till det nya hemmet.

var det inte precis några ceremonier vid frieriet.

Förlovning. Man var i regel inte förlovad så länge. Ofta hade man bara en ring.

Lysning. Vet ingenting om lysning i ny. Till grannkyrka gick man någon gång, men vet inte om det var brukligt på första lysningsdagen. Man gick i regel inte i kyrkan då det lyste för en.

Mor sa att hon gick till grannkyrka någon gång på året, men jag vet inte om det var någon bestämd söndag.

Man gick till pastorsexpeditionen och tog ut lysningen.

Förspel. Det förekom inga gillen före bröllopet utom lysningskalas. Men ett stort bröllop kunde man förbereda långt i förväg på så sätt att man bryggde öl och slaktade djur ett halvår i förväg.

Bröllopet. Vigseln skedde i hemmet. Sällan i kyrkan. Torpare och arbetare gifte sig nog vanligast i prästgården. Kalas förekom alltid efter vigseln och vid stora bröllop varade festen i flera dagar eftersom det inte fanns några fortskaffningsmedel och folk hade lång väg hem.

Kontakter. Ungdomarna träffades på logdanser och annars lite överallt var de höll till.

De träffades också vid marknader. Ljungaskogs marknad var en, men jag vet inte när den upphörde. Det var en marknad på hösten och en på våren.

Släkt och bekanta gifte sig med varandra. På Lärkesholm gifte man sig mest med varandra. De umgicks också med andra människor men gifte sig bara med varandra. Det var inte ofta en bonddotter och en drång gifte sig. Vanligast var att drängen och pigan gifte sig med varandra. I de flesta fallen skulle föräldrarna säga sin mening och det invercade pycket. Man gifte sig också med grannsocknens folk, bara de var skötsamma. Det rådde grannsämja mellan socknarna.

Jag vet ingenting om äktenskapsförmedl. utom det att prästerna påverkade.

Hemgift bestod både av pengar och andra saker: Kreatur, möbler, hästar.

Det var inte vanligt med kontanta pengar.

Kontakter. Ungdomarna blev bekanta med varandra på marknader som ägde rum två gånger om året i Ljungaskog. Det var på våren och hösten (april och oktober). Danstillställningar kunde nog förekomma, men var ganska sällsynta. Annars fanns det inte precis några stora fester.

Man var så "hemmastadd" förr i tiden så man kom sällan i kontakt med andra än de närmata naborna. Om en lantbrukare tänkte på att gifta sig, tog han reda på vilka flickor som var "duktiga" och hade lite pengar. Så valde han ut någon av dem och gick och friade. Flickan sa oftast ja till förste bäste friare. Huvudsaken för henne var att bli gift.

Man gifte sig helst inom socknen. Orsaken var väl främst den att eftersom man inte hade några cyklar eller andra forskaffningsmedel på den tiden så begav man sig inte så långt från hemmet. Vet ingenting om äktenskapsförmedlare.

Ekonomiska omständigheter spelade säkert stor roll.

Det kunde hända att man arbetade borta som dräng eller piga på en annan gård och gifte sig där.

Frieri. Det kunde hända att man köpte gåvor på marknad. Annars

Vid val av hustru var rikedom det viktigaste, därefter om de var skötsamma. Pigor och drängar blev bekanta med varandra genom att ta tjänst hos bönder.

Frieri. Frieriet vet jag ingenting om.

Förlovning. Vid förlovning växlade man ringar. Många gick förlovade flera år.

Lysning. Jag tror inte det var någon särskild tid man tog ut lysning. Man gick i kyrkan andra lysningsdagen och hade fest hemma.

Man gifte sig antingen på våren eller hösten och framför allt vid juletid.

Det kunde vara vilken dag som helst i veckan. Det fick vara när det passade prästen.

Kakelugngillan har jag inte hört talas om.

Både vittnen och tärnor hade man med sig imprästgården.
Jag var själv tärna där en gång. Vi var fyra tärnor då.
Min yngsta moster gifte sig hemma i salen på en stor gård.
Där var det stort kalas och dans sedan prästen gått.
Jag var med på min farbrors bröllop. Det var ett stort bröllop
med många tärnor. Vigseln var hemma. Min bror somnade och glömde
sitt kakeknyte och vaknade först på hemväg.
Efterkalasen kunde vara i många dagar och fortsatte i det nya
hemmet. Men inte på min tid.
Det kunde inträffa att någon husbonde gjorde bröllop för tro-
tjänare.
Förr i världen hade bruden alltid svart dräkt och myrtenkrona.
Jag vet inte när man började med vit dräkt, men i början av 1900-
talet hade man svart. Vit kom mycket senare.
Har inte hört talas om kakelugnsgillen.

Kontakter. Man träffades i Örkelljunga och skyttepaviljongen i Vemmentorp och Folkets hus i Hishult.

Julagillan förekom mest i hemmen. De gick till varandra.

Marknader var det i Örkelljunga och vår och höst i Våxtorp.

Jag minns inte Ljungaskogs marknad, det var före min tid.

Man gifte sig helst inom byn, men sockengränsen hade ingen betydelse för äktenskapet. Det kunde hända att man gifte sig där man arbetade. Föräldrarna kunde bestämma äkteenskapet, jag har inte själv varit med om det utan bara hört talas om det. Äktenskapsförmedl. kallades bönemän. De skulle ha lite dricks-
pengar för besväret, men det var innan mån tid.

Hemgiften bestod av både pengar och kläder. De skulle ju ha en "bruasäng". Pengar spelade nock stor roll förr.

Frieri. Det var inte något märkvärdigt med det.

På marknaderna köpte man fästmögåvor.

Förlovning. Man gick inte förlovad så länge. Växlade ringar gjorde man då som nu.

Lysning. Lysningen var man noga med att ta ut i ny, det var väl bättre tur med det.

förekom också, men jag vet inte hur mycket.

De ekonomiska omständigheterna var inte avgörande.

Frieri. Jag kan berätta om en friare som sa: "Jau, vill du inte, så har jag spordan på ett par andra". De hade inte heller så roligt ihop. En annan friare sa: "Det är inte så bråttom med tösen, bara jag får pengar till att bygga på Gåsabacken".

Förlovning. Min mor och far var förlovade i tre år, annars vet jag inget om det.

Man brukade växla ringar. Förr i tiden gifte man sig på redit vis. Nu för tiden kan ju folk flytta ihop utan att gifta sig. Det gick inte förr för då la prästen sig i det.

Lysning. Lysning var det mycket viktigt att ta ut i ny.

Jag vet inte varför. Man gick då och då till grannsocknens kyrka, Men inte särskilt vid lysning.

Lysningskalas förekom inte. Presenterna kom till bröllopet.

Bröllopet. Man kunde gifta sig vilken veckodag som helst.

Ofta om jularna. Bröllop i kyrkan kommer jag inte ihåg, men i prästgården och hemma var det vanligt. Vilket som var finast vet jag inte. Men jag tror att det var hemma för det var festligast där.

De flesta gick till Hishults kyrka som låg närmast.
Bröllopet. Vet inget om särskild dag för bröllopet.
Fint folk gifte sig i kyrkan.

För många år sedan var det bröllop med stass.

Vid ett bröllop som jag var med om för 50 år sedan samlades vi
i bröllopgården och följde alla med till kyrkan.

På hemvägen bjöds vi på vin och kakor av släktingar och goda
vänner till brudparet. Sedan var det fest på gården och på kväll-
en kok ungdomen och skrek ut brudfolket. De bjöds på vin och
brännevin.

Minns inget om klädsel och vet inget om kakelugnsgillen.

Kontakter. Man träffades mest i hemmen. Danser förekom ännu längre tillbaka i tiden. Man träffades särskilt vid kyrkan. Under sommaren gick man dit barfota och satte på sig skor och strumpor strax innan man kom fram till kyrkan. Där kanske man också träffades. Man hade inte några stora fester.

Den stora kastanjen på Kaptensgården i Åsljunga samlades man också vid. Men det var inte särskilt många som samlades där och det var bara från byn.

Man gifte sig mest inom församlingen på grund av avståndet och brist på fortskaffningsmedel.

På Lärkesholm gifte man sig inom godset. Alla var släkt. Och det dög inte att gifta sig med någon annan utifrån.

Äktenskapsförmedl. kallades för bönemän. Det kunde också vara kvinnor.

Föräldrarna la sig nock lite i det, men inte på min tid. Jag har bara hört berättas om det.

De skulle ha vissa dynor och sådant i hemgift. Man vävde själv lakan. Man hade upp till fyra ylledynor med gåsdun om det fanna gäss i huset och när det var mycket fint. Hemgift i form av pengar

drång med en bonddotter.

Ibland kunde man undra "hur han ville ha henne som var så simpel"

Många gånger var föräldrarna emot ett giftermål mellan hemman-
sonen och pigan. Men "kärleken är en makt och icke en vilja,
den faller lika lätt på en komocka som på en lilja".

Föräldrarna bestämde och förhindrade mycket.

Det kunde vara så att om föräldrarna inte tillät dottern att
gifta sig med den hon ville ha så gifte hon sig aldrig utan
sörjde hela livet.

Personligen känner jag till ett fall där föräldrarna la sig
mot det. Hon var alltid ledsen och gifte sig aldrig. Hon brukade
säga: "För mig fanns ingen annan än han och då kunde det va så".
De kände varandra alltid innan. Föräldrarna kunde säga att det
och det var ett bra parti.

Man tog inte hänsyn till byn eller socknen. Om de träffades på
skyttepaviljongen t; ex. så kom många från olika socknar, så
det var inget bestämt med det.

Beträffande den manliga individen kunde gården gå i arv från
far till son. Det kunde även vara så för den kvinnliga parten

och då sa man: "Han fick både tös och ställe, han kom bra ti det"
Jag minns inte något om äktenskapsförmedl. Det var för mycket
längesedan det förekom.

Hemgiften kunde vara kor el. kvigor. Framförallt djur men också
pengar, 100 kr. eller så. För 60-65 år sedan hade pengar värde,
om det var t.ex. 100 kr var det mycket pengar.

Det var vanligt att en pojke tog en flicka för pengarna.

En flicka på Hjelmsjö brukade säga: "Pengar gifter bort troll".
Många såg på pengarna, somliga på arbetsförmågan och andra på
utseendet. Det var så individuellt.

Frieri. Jag hörde om ett par som satt på en soffa. Pojken sa:
"Mor sa jag skulle lega litta me dej. Pip". Det var alltid
rakt på sak. Pojkarna gav flickorna saker på marknaderna,
särskilt på oktobermarknaden. Det var bara pojkarna som köpte
till flickorna.

Förlovning. "Har han något att släppa'na på" sa man om ett par
som var förlovade.

Man växlade ringar, billiga ringar. Inte så vanligt med finare.
Jag och min man reste till Hälsingborg när vi förlovade oss.

Jag vet några som var förlovade i 10 år. Annars var det inte vanligt att man var förlovad länge.

Vi var inte förlovade mer än någon månad för min man tog emot det stora lantbruket strax efter och då gifte vi oss rätt snart. Det är nu 30 år sedan.

Lysning. Lysning på nedan betydde att ungarna skulle bli sorgbarn. Mor pratade om det, men vi tänkte inte på det när vi tog ut lysning.

Vi gick inte till kyrkan lysningsdagarna. Vanligtvis gick man i sockenkyrkan. Det kunde förekomma annat.

Många gifte sig strax efter. Efter 3 månader fick det lysas om. Om de tog ut lysning i november så skulle de gifta sig innan året var slut.

Lysningskalas var mycket vanligt. Många hade stort lysningskalas i stället för bröllop, som bara var en familjefest. Det är även vanligt nu.

Vi hade bara familjefest.

Bröllopet. Det var vanligt att man gifte sig i slutet av december för då hade man både mat och julafint. Och man hade inte så mycket att göra då. På våren och hösten hade man så mycket annat att tänka på. Och det var ju också så högtidligt med julen. Man gifte sig annars vanligtvis i samband med någon högtidsdag, midsommar el. nyår.

Vigsel i kyrkan minst vanlig. Det var förenat med så mycket besvär: eldning o.dy. Vigsel i hemmet vanligt och likaså i prästgården. Vi vigdes i prästgården. Kyrkbröllop med tärnor och marskalkar var inte vanligt. Vet inte om vigsel i samband med gudstjänst förekom.

Kalaset var alltid i brudens hem inte på restaurang. Om man hade liten plats hade man det gärna på hotell el. restaurang, men det är ju inte så längesedan man började med kalaser på restaurang. Efterkalas förekom i flera dagar efter stort bröllop.

"Nu skall torparna på ettergille" brukade man höra när det hade varit ett stort kalas.

Man välkomnades alltid på något vis i det nya hemmet.

Om en piga varit länge i tjänst hos en bonde kunde det förekomma

att husbonden gjorde bröllop för henne. "Hon fick så och så mycket och så gjorde den bröllop för henne", hörde jag någon säga. För 20-25 år sedan började det bli vanligt med kyrkvigslar. Brudens dräkt var svart och hade mycket åtsittande liv och puff-ärmar och mycket smal kjol. *(Faller brudklänning från omkring år 1900. Uppst. annu)* Myrtenkrona ej särskilt vanligt. Jag själv hade ett orangediadem. Jag minns ett bröllop i början på mars 1917 där han var från V. Ringarp och hon från Södra Småland. Gästerna härifrån V. Ringarp for med häst och vagn ett stycke i taget. Efter bröllopet for de hit igen på samma sätt och kom inte hit förrän klockan 3 på natten. Eftersom det var i mars var det mycket kallt och bruden hade fått byta till varmare kläder på färden, men när hon kom till det nya hemmet i V. Ringarp bad alla som välkomnade dem att hon skulle ta på sig brudklänningen igen, vilket hon också gjorde. Den var vit.

Om de nygifta gick till kyrkan första söndagen efter vigseln berodde alldeles på om vägen var kort, vädret bra och om de var kyrkliga.

Kakelugnsgillen har jag hört talas om, men de har inte förekommit i min tid. Kakelugnarna var inte vad vi menar med kakelugnar utan utläggare eller spaltugnar.

Jag har inte hört talas om kakelugnsgillen i samband med bröllop, men annars kunde man samlas kring "kakelugnen" på p.k. hopläggegillen.